

хімії та методики його викладання, під час написання кваліфікаційних та курсових робіт, під час проходження педагогічних практик. Завдяки налагодженому системному зв'язку університету зі школою з'являлася можливість провести перевірку розроблених навчальних продуктів у реальних умовах загальноосвітнього навчального закладу.

Створення майбутніми вчителями хімії індивідуальних освітніх продуктів з оцінювання навчальних досягнень учнів сприяло активізації творчого розвитку майбутнього фахівця, формувало мотиви, інтереси, необхідні знання, накопичувався практичний досвід з оцінювання навчальних досягнень учнів, формувалася індивідуальний стиль професійної діяльності.

#### **Список використаних джерел:**

1. Пальшкова І. О. Теоретичні засади застосування практико-орієнтованого підходу при формуванні професійно-педагогічної культури майбутніх педагогів // Вісник. Збірник наукових статей Київського міжнародного університету. Серія: Педагогічні науки. Випуск 5. – КиМУ, 2004. – С. 174–185.

2. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. пособ. [Текст] / А. В. Хуторской. – М. : Высш. шк., 2007. – 639 с.

### **ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНА СТЕЖИНА ЗДОРОВ'Я – ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЛЮБОВІ ДО РІДНОЇ ЗЕМЛІ**

**Криницька О.П.**

*(Охтирка, Сумська обл., Україна)*

Ми настільки змінили  
своє середовище, що тепер...  
Маємо змінити самих себе.

**Норберт Вінер**

Нині, коли катаклізми антропогенного походження, катастрофічне забруднення оточуючого середовища стали глобальною проблемою, біовид *Homo Sapiens* чинить на планету в цілому сильний негативний мутагенний тиск, для виживання нам доводиться починати активне формування екологічної культури та здорового й безпечного життя, і буквально – змалечку. Необхідність розвитку у дітей позитивного ставлення до природи, а значить – до себе, свого здоров'я, визначається стратегічним завданням ЮНЕСКО: «Формувати розуміння взаємозв'язку між людиною, суспільством та природою у планетарному масштабі» [7]. Недарма ще у 1973 році при Академії наук УРСР створено Національний комітет Української РСР з програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» – МАВ (англ.: «Man and the Biosphere») [6]. Та мало що змінилося у цьому плані за півстоліття. Зрушити ситуацію можливо лише за умови прийняття інвайронментальної парадигми [3], формування еколого-валеологічної свідомості, що визнає гармонійний розвиток людини та природи найвищою цінністю. При цьому вплив на природу зміниться взаємодією із нею, що нове у науці й практиці. Звідкіля ж такі довготривалі невдачі? Екологія та валеологія, як окремо взяті науки, виявилися малоефективними у вирішенні виниклих проблем.

Пошук для того адекватних науково-прикладних засобів привів до інтеграції екології і валеології в еколого-валеологію та необхідності розвитку саме еколого-валеологічної освіти на різних рівнях. І нині те сполучення слів відображає не просто об'єднання дисциплін, а їхній взаємозв'язок, взаємну обумовленість. Наше здоров'я, зокрема, інтегрує у собі екологічну й валеологічну єдність, а також особистості й оточуючого середовища [1]. Нині воно, як і здоров'я людства, занедбано. Сталося те, про що попереджав великий педагог Януш Корчак: «...на того, у чийому солдафонському розумі, вихованому на поліцейських параграфах, зародиться думка підчистити живу книгу природи... звалиться тяжкий вантаж тривоги, розчарувань та несподіванок» [4]. А любити природу, причому – саме дієво, не чисто споглядацьки, значить, – любити і людей, у тому числі й себе. І те все є справжньою любовію до Батьківщини, бо любити – означає берегти. Без добрих знань про об'єкт захисту реального його захисту бути не може.

Найважливіша ланка неперервної еколого-валеологічної освіти – її дошкільний ступінь, бо саме його завдання закласти підвалини гармонійних стосунків дітей із зовнішнім середовищем, що характеризуються проявами пізнавального, морального, етичного й естетичного, теоретичного й практичного аспектів, активністю у ставленні до свого здоров'я [3]. Цьому й слугує мій проєкт магістерської кваліфікаційної роботи за темою «Формування екологічної культури, здорового та безпечного способу життя у дошкільному закладі (на прикладі дошкільного закладу ясла-садок «Теремок» міста Охтирка Сумської області)» [5]. Завдання перспективного еколого-валеологічного стерео-плану розвитку дітей полягають у тому, аби допомогти їм розкрити у собі людську сутність та приналежність до роду людського, до Батьківщини поряд з чітким усвідомленням своєї індивідуальності, неповторності й табу на чуже життя; розвинути цілісні уявлення про здоров'я та здоровий спосіб життя; зародити в дитині основи прогностично-профілактичного мислення; виробити потреби вести здоровий спосіб життя; розвинути здібності до саморегуляції власного організму в мінливих умовах біосоціального середовища; сприяти появі доброзичливих стосунків між однолітками, батьками; в цілому – значно підвищити загальний рівень еколого-валеологічної освіти.

Еколого-валеологічна стежина у проєкті – головний елемент еколого-валеологічного розвивального середовища ЗДО – педагогічно організований маршрут вздовж берега річки Охтирка з різноманітними природними об'єктами, де діти цілорічно і за будь-якої погоди (за фінсько-шведським досвідом), навчатимуться гуманному ставленню до живих істот, оволодіватимуть умінням відчувати красу і милуватися нею, виявлятимуть еколого-валеологічно-доцільну поведінку в природі, конкретно дбаючи за свою Батьківщину, отримуватимуть знання про унікальність, неповторність, самоцінність кожного компоненту довкілля. Основою і ядром зовнішнього комплексу еколого-валеологічного розвивального комплексу введемо цю оновлену природну екологічну стежину як завчасно визначений маршрут певною місцевістю, на якій розташовані унікальні й типові для місцевості об'єкти: групи рослинності, водойми, пам'ятки природи, характерні форми рельєфу. Це дозволить дітям накопичувати й систематизувати знання, бачити живі організми в їхній єдності з середовищем. Такий потужний елемент екологічного розвивального середовища ЗДО – маршрут берегом річки Охтирки – із надзвичайно різноманітними природними об'єктами: насадженнями

різнопорідних дерев, кущів, лугова частина ландшафту. Саме тут діти зможуть отримувати знання та уявлення про унікальність, неповторність і самоцінність кожного компоненту довкілля, навчатимуться гуманному ставленню до усіх живих істот, оволодіватимуть вмінням відчувати природну красу і милуватися нею, виявляти еколого-валеологічну доцільну поведінку в природі.

#### **Список використаних джерел:**

1. АН УРСР Постанова від 24.12.73 № 477 Про створення при Академії наук УРСР Національного комітету Української РСР з програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера». Архів Президії НАН України. URL: <http://www.visnyk-nanu.org.ua/sites/default/files/files/Visn.2014/2/10.Zagorodny.pdf> (дата звернення: 21.03.2021).
2. Дерябо С.Д., Ясвин В.А. Экологическая педагогика и психология URL: <https://www.twirpx.com/file/1917224/> (дата звернення: 02.10.2019)
3. Вічевич В.М., Вайданич Т.В., Дідович І.І., Дідович А.П. Екологічний маркетинг : навч. посібник : УкрДЛТУ. Львів, 2002. с. 64 – 66.
4. Корчак Я. Как любить ребенка Москва : Политиздат, 1990. С. 77.
5. Кривонос О.В. Формування екологічної культури, здорового та безпечного способу життя у дошкільному закладі (на прикладі дошкільного закладу ясла-садок «Теремок» міста Охтирка Сумської області) : Магістерська кваліфікаційна робота. Полтава, Полтавський педагогічний університет імені В.Г. Короленка, бібліотека, рукопис. 2020. – С. 220.
6. Національний комітет УКРАЇНИ з програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» URL: <https://files.nas.gov.ua/text/QuestionsProtectionNature/MAВ.pdf>
7. ЮНЕСКО Програма «Людина і біосфера» («Man and Biosphere») URL: <https://unesdoc.unesco.org/search/8abe39f9-81ea-4b1a-8bca-6028089f583c> (дата звернення: 19.11.2020).

### **ЖІНКИ-ХІМІКИ – ВИДАТНІ ПОЛІТИКИ**

**Криницька О.П.**

*(Охтирка, Сумська обл., Україна)*

**Пивовар Н.М.**

*(Полтава, Україна)*

Розхожа думка: хіміки мають особливий склад розуму, дуже відмінний від абстрактного та гуманітарного. Суворо наукового підтвердження тому, звичайно, немає. Але за розвитком доль багатьох хіміків можна дійти висновку: все ж таки це люди далеко непересічні, у тому числі й жінки. Приміром, Маргарет Тетчер.

... В останній рік навчання в школі з підготовки до вишу вона подала заявку на стипендію для вивчення хімії в Сомервіль-коледж Оксфордського університету. Хоча спочатку отримала відмову, після відмови іншого претендента Маргарет все-таки вдалося отримати стипендію. У 1943 р. приїхала до Оксфорду і в 1947-му, після чотирьох років вивчення хімії отримала диплом з відзнакою другого ступеня, ставши бакалавром природничих наук. В останній рік навчання працювала в лабораторії Дороти Ходжкін, де займалася рентгеноструктурним аналізом антибіотика грамїцидин С.

По закінченні навчання Маргарет влаштувалася на роботу хіміком в компанію, котра працювала над виробництвом пластмас, а потім перейшла на роботу до харчового гіганта J. Lyons and Co. Колектив, до якого тоді увійшла